

Norge nr. 1. til 48.

I den første forordning om postværet som blev udstedet af Kong Frederik III august 1650, hedder det, at portoen fra Christiania til København skulle være 10 skilling.

Portoen for brev fra norske byer og omvendt var på 2 til 10 skilling afhængig af vejlængden. Pakker skulle vejes, og for hvert lod skulle der betales, som det et endeligt brev takseret til.

Disse takster blev forhøjet ved ny forordning af 3. november 1653. Der blev indført 4 portotakster: 4, 6, 8 og 10 skilling, medens disse takster havde været en forhøjelse, sker der 13. december 1743 en nedsættelse af portoen til det halve.

Følgen af denne portonedsættelse var, at korrespondancen øges væsentligt.

Denne takst var gældende til 10. juni 1811. Portotaksten var for hovedrutersnes vedkommende zonetakstsystemet gældende, at afstand på indtil 4 mil skulle et enkelt brev betales med 3 skilling, og for hvert 4 mil 1 skilling tillægges, og til fjernere steder 1 skilling pr. 8 mil. Dette var en kraftig forhøjelse af portoen.

Zone tarifsystemet blev noget modificeret ved lov om brevporto 19. januar 1837 hvis § 1 er således: For befordring af et enkelt brev, forstås det at, vægten ikke var over $\frac{3}{4}$ lod fastsættes portoen således, at hvis vejlængden ikke var 6 mil eller derunder 4 skilling over 6 mil tillægges 2 skilling for hver 6 mil.

13. februar 1837 udgiver Rowland Hill sit berømte skrift Post Office Reform heri, gør han sig til talsmand for, at portoen skulle være ensartet i hele landet uden hensyn til vejlængde og at den skulle forudbetales. Reformen slog først igennem i England, og det førte til, at det første frimærke blev udgivet 1. maj 1840.

For Norges vedkommende var der klager over den høje porto, og det foranledigede, at der 31. december 1847 forelå en regeringsindstilling om nedsættelse af portoen.

Det system, som var indført i England med ens porto i hele landet uden hensyn til vejlængde var departementet i tvivl om kunne anvendes i Norge, og i overensstemmelse hermed fastsættes det i lov om brevporto af 12. august 1848, at portoen for et enkelt brev, som ikke vejede over $\frac{3}{4}$ lod skulle betales med 4 skilling, når længden var over 20 mil 8 skilling.

Reduktionen i portoen var på grund af den øgede mængde korrespondance allerede oppe på det samme provenu efter 4 år.

I en regeringsindstilling af 21. januar 1854, som blev bifaldet af kongelig resolution 1. februar samme år lyder det:

En ensartet porto vil også åbne adgang til en foranstaltning som må antages, at have en bekvemmelighed for de korresponderende, samtidig med en reduktion af portoen til

ensartede takster var blevet indført i forskellige lande. Departementet har hermed for øje, at når tariffen således simplificeres, ville såkaldte frimærker kunne anvendes til frankering af breve. Fordele ved denne indretning består for postadministrationen vedkommende formentlig der, at brevenes behandling blev lettere, idet den postbetjent som modtager brevet fritages for samtidig at modtage og tælle penge.

Styrelsen bestemte sig for at tage skridtet fuldt ud, og indføre som England siden Frankrig, Rusland, Spanien, Belgien og Danmark en ensartet porto uden hensyn til vejlængde.

Allerede i foråret 1854 ser det ud til at Norske Postvæsen har rettet henvendelse til forskellige firmaer i Christiania, som kunne have mulighed for at fremstille frimærker.

Første udkast til et frimærke forestillende Kong Oskar II blev forkastet.

Zarbell blev af departementet opfordret til at lave et nyt udkast. Heller ikke dette udkast blev godkendt.

20. juni 1854 fik Zarbell den endelige tegning godkendt. Mærkebilledet viser det Norske rigsvåben i et cirkelrundt, horisontalt streget felt. Teksten er FRIMÆRKE og 4 SKILLING henholdsvis over og under det runde felt. I hvert af de 4 hjørner er en remgrenet palmegren emblem. Mærkestørrelsen er 18 x 22 mm.

Originalstemplerne blev graveret i stål.

Efter kontrakten med Zarbell 20. juni 1854 bev indgået, gik han i gang med at støbe klicheerne i en form af kobber. I denne blev der hældt flydende typemetal. Støbningen blev ikke udført særligt omhyggeligt, og de fleste klicheer har uregelmæssigheder. Støbningen var færdig omkring 11. august 1854.

Trykpladerne blev sat sammen af 200 klicheer fordelt på 4 plader.

Papiret skulle leveres af Bentse Brug.

Vandmærket løve med økse, som var placeret i margenen, har den egenart, at det er ophøjet i papiret, det er et såkaldt tykt vandmærke. Dette tykke vandmærke er nær enestående i filatelian

Den endelige optælling viste, at der blev leveret 2.018.200 mærker.

Det blev meddelt af cirkulære af 8 Juni. 1855, at frimærker fra 1. juli 1855 kunne anvendes som frankering af breve til Sverige og omvendt til Norge. Portoen var 8 skilling

På grund af det lille oplag af det første frimærke, blev det hurtigt besluttet, at der skulle fremstilles nye frimærker.

1856 - 1858 Kong Oskar I

Der havde været stor utilfredshed med det frimærke som Zarbell havde fremstillet, det blev derfor besluttet at rette henvendelse til udlandet.

Svenskeren P.A. Nyman fik overdraget opgaven. Der skulle fremstilles 4 mill. 4 skilling og 2 mill. 8 skilling med et portræt af Kong Oskar I.

Trykpladerne blev graveret i stål uden indgraving af det lille værdiciffer, dette blev først indgraveret efter der var taget feldinger i kobber, dette betød at samme moderstempel kunne anvendes til alle værdier.

Papiret skulle leveres fra Tomba Papirfabrik, som også leverede papir til de svenske mærker.

Vandmærket er løve og bølgelinier i margenen.

Der blev hurtigt brug for et 2 skillings mærke, som skulle anvendes som lokalpost i Christiania. 1 mill. mærker blev leveret.

På grund af den stigende mængde af breve og pakker til udlandet, blev det derfor besluttet at afgive en ordre på et 3 skillingsmærke. Der blev leveret 1,050.000 mærker.

Våbenudgaven 1863 – 1866.

Denne gang ville man, for at holde udgifterne nede, forsøge at finde en lokal leverandør.

Valget faldt på Kaptajn C.F. Schwenzens litografiske officin, Christiania.

Mærket skulle forestille det Norske Rigsvåben.

Trykplader blev fremstillet i sten. Der blev lavet 4 billeder, som blev sat sammen til en fireblok, som igen blev sat sammen til en trykplade, det vil sige, der fremkom fire forskellige typer.

Papiret skulle leveres af Bentse Brug med vandmærke af løve og bølgelinjer i margenen.

På grund af den stadige større mængde forsendelser også med en højere vægt, ville man trykke mærker med værdier på 2, 3, 4, 8 og 24 skilling.

Der blev leveret følgende:

8 skilling	1.067800
24 skilling	1.078.200
3 skilling	270.800
2 skilling	545.000
4 skilling	8.000.000

Af 4 skilling er der 8 typer med yderligere 10 undertyper af hver af de 8 typer.

Våben 1867 – 1868.

Postkassereren gav i brev af 22. august 1866 udtryk for, at der var behov for 2 og 4 skillingsmærker, da den nuværende beholdning ville være opbrugt i henholdsvis 1868 og 1869.

Det blev bestemt, at de nye mærker skulle være af samme type, men med værdiciffer foran og bagefter skilling.

Trykpladerne skulle finde sted bogtryk fra kobberplader i stedet for sten.

Der var fra sidste trykning 103.656 stykker papir til rest fra Bentse Brug, men der blev hurtigt brug for mere papir, som blev bestilt hos THV. Moestue og Co, som var papirgrossist og ikke producent, så det kan ikke konstateres, hvor papiret kom fra.

Papiret fra Bentse Brug var håndgjort, og derfor mere uensartet end det fra Moestue, som var maskinfremstillet, dette gør det muligt at se og kende forskel på de to trykninger.

Skilling Posthorn.

3. maj 1871 blev det ved lov om postvæsenet bestemt, at portoen skulle nedsættes fra 4 til 3 skilling for et brev af første vægtsklasse.

Det blev derfor besluttet, at der skulle fremstilles et helt nyt frimærke med et nyt motiv.

Efter flere forslag blev arkitekt von Hanno^s antaget.

Trykningen af frimærkerne blev med kontrakt af 10. juli 1871 overdraget til fotograf Petersen.

Trykplader skulle fremstilles i elektrotypi. Der blev fremstillet et stålstempel, hvor der blev taget 12 felninger i kobber, på hver af disse blev der indgraveret et ciffer foran skilling, herved opstod der 12 forskellige typer.

Hvor der blev foretaget reparationer endnu flere på 7 skilling helt op til 22 typer.

Papiret blev leveret af Bentse Brug.

Vandmærket skulle være et posthorn som skulle anbringes sådan der var et vandmærke i hvert frimærke. Det findes i 4 liggende stillinger. Det findes i stående stillinger på 2 og 3 skilling, men er meget sjældne.

Papiret af første leverance var tyndt og dårligt, og af ikke ret god kvalitet. Ved senere leverancer blev papiret tykkere ca. 1/10 mm. Og af en bedre kvalitet.

I alt blev der leveret:

1 skilling fra november 73 til august 73	2.183.800
2 skilling fra april 72 til august 73	2.906.100
3 skilling fra december 71 til marts 73	19.997.400
4 skilling fra december 71 til august 73	1.971.000
7 skilling fra juli til august 73	2.006.800

7 skilling blev anvendt til udenlandske forsendelser.

1 skilling kom først i en lys blågrøn nuance, senere en mørk grøn nuance, farven i 2. trykning er mattere, og kan betegnes som gulgrøn.

Til 2 skilling blev der først benyttet en mørk gråblå, og derefter en lys gråblå, og til senere trykninger dyb ultramarin, præjsisk blå og ultramarin.

Hvad angår 3 skilling, kan disse opgives til følgende røde nuancer:

1. trykning

- a. Karmin på blåligt tyndt papir
- b. Karmin på hvidt tykkere papir.
- c. Mat karmin på gulligt papir

2. trykning

- a. Brunligt karmin på hvidt porrøst papir.
- b. Karmin til rosa på hvidt gulligt papir.

For 4 skilling, violet kan følgende nuancer opgives.

1. Trykning

- a. Mat violet- blåligt tyndt papir.
- b. Mørkt violet- blåligt tyndt papir.

2. Trykning

- c1 Violet på tykt gulligt papir
- c Violet på hvidt i f papir
- d blålig violet på hvidt papir.

6 skilling varierer i farven fra orangebun til gulbrun.

7 skilling varierer i farven fra lys brun til brun.

Vandmærke i liggende og stående stillinger, stående er mest sjældne.

Ører udgaverne.

I 1875 sluttede Norge sig til den møntunion, som Sverige og Danmark havde indgået. Dette betød at landets pengevæsen måtte omlægges. Ved lov af 1. og 7. april 1875 som bestemte, at speciadaler og skilling skulle afløses af øre og kroner. Som følge heraf, måtte også posttaksterne reguleres, og frimærkerne trykkes med de nye øre og kroneværdier. Det blev bestemt, at omlægningen skulle ske inden 1. januar 1877.

18. maj 1876 blev det vedtaget, at 1 skilling havde en værdi af 3 øre og 100 øre var = med 1 krone.

Portoen for et indenlands brev indtil 15 gram skulle være 10 øre, til Danmark og Sverige 12 øre og udlandet i øvrigt 20 øre. Indenlands portoen for tryksager blev sat til 3 øre, pakkeporto for laveste klasse 50 øre.

Der blev foreløbigt ordret følgende mængder frimærker:

1 øre	4 mill.	3 øre	4 mill.
5 øre	4 mill.	10 øre	25 mill.
12 øre	3 mill.	20 øre	4 mill.
25 øre	2 mill.	50 øre	1 mill.

Ved tillægskontrakt af 12. september 1876 blev der yderligere ordret:

1 øre	4 mill.	10 øre	3 mill.
20 øre	2 mill.	50 øre	1 mill.

Det nye frimærke skulle være med samme motiv som skilling med posthorn.

Trykpladerne blev også denne gang lavet i elektrotypi, og original stemplerne blev fremstillet hos Philip Bats København. Fremgangsmåden var den samme som for skillingsmærkerne, prægning af kontramatrissen i bly over stålmatrissen, og galvanisk felning af kobberbelægning over disse.

Efter fremstillingen af 6 eller 12 ens anden originaler, blev det lille værdiciffer graveret enkeltvis, hvorved man fik henholdsvis 6 eller 12 forskellige typer. Af disse tog man så 10 eller 12 felninger, hvorved der fremkom en hel plade.

Papiret blev leveret af Bentse Brug. Det var til første trykning af en meget dårlig kvalitet. Der var åbenbart afgivet en for lav pris, for Bentse Brug forlangte en prisforhøjelse for leverancen af en bedre kvalitet papir, dette blev imødekommet.

Vandmærket skulle være posthorn i liggende og stående stillinger.

På 5 og 10 øre blev det på grund af den store mængde mærker nødvendigt at foretage en opgraving af klicheen, det som i dag benævnes opgraveret ved sjalstykket.

Nuancerne på 5 øre fremkom i ultramarin, blå, mat sortlig blå og præjsisk blå.

For 10 øre gik nuancerne fra karmin til rosa i nuancer.

For resten af værdierne var det kun 35 øre der var afvigelser på som skal bemærkes.

Kong Oskar II. 1878.

I de første måneder efter indførelse af frimærker, var det muligt at betale den hele porto med frimærker.

26. juli 1855 kom der et cirkulære, som bestemte, at brevporto for pengebreve for fremtiden ikke kunne betales med frimærker, men betales kontant. Denne bestemmelse var gældende frem til 18. maj 1876 hvor det igen blev tilladt at betale hele portoen for pengebreve med frimærker. Det blev samtidigt bestemt, at der ikke måtte påsættes mere end 4 frimærker pr. forsendelse.

Portoen for kr. 2800 til kr. 3200 var kr. 3,20, dette betød at kun 4 x 24 skilling kunne anvendes og som omregnet til øre gav 1,92, resten op til kr. 3,20 måtte betales kontant. Dette forhold varede til 1. oktober 1878 hvor de nye kr. mærker blev taget i brug.

Departementet besluttede, at få trykt følgende 3 værdier.

1 kr. grøn, 1.50 kr. blå og 2 kr. rød.

Fotograf Petersen fik også overdraget denne opgave. Petersen foreslog, at de nye mærker skulle trykkes i to farver, dels for at gøre dem pænere og vanskelig at gøre efter.

Som motiv blev valgt et billede af Kong Oskar II i Admirals uniform.

Da mærker skulle trykkes i to nuancer, blev det nødvendigt med to trykstempler, som blev graveret hos Philip Bats København.

Trykstempler er lavet på samme måde som øre posthorn det vil sige 6 typer.

Det var de sidste mærker leveret af fotograf Petersen.

Øremærker 1876 – 1885 og 1888 også kaldet 21 mm.

Gruppe I

Skraveret posthorn.

5 øre ultramarin i nuancer.

Det viste sig, at de tidligere benyttede trykstempler var meget slidte, og ikke længere brugbare til flere trykninger. Der var ordret 1,4 mill. mærker, og det kunne ikke betale sig at få fremstillet et nyt trykstempel i København. Det blev derfor besluttet, at få nye fremstillet i Christiania ud fra den tidligere metode, men her er de enkelte plader ikke forsynet med det lille værdiciffer. Hvert aftryk blev sat sammen til en plade på 10 x 10 og sendt til gravering af det lille værdiciffer herved fremkom der 100 forskellige typer.

Papiret blev leveret af Bentse Brug, og syntes at være af god kvalitet.

Vandmærket er type I i liggende stillinger.

Det er hidtil ikke lykkedes at plade dette mærke.

I 1879 og 1880 foregik der ingen trykning af frimærker

I 1880 blev det imidlertid nødvendigt, at forberede anskaffelsen af nye beholdninger af 10 og 20 øre mærker.

Statsrevisionen havde gjort indsigelse over, at der ikke var indhentet tilbud for fremstilling af frimærker. Man havde givet kontrakten til Fotograf Petersen.

Så blev det bestemt, at der skulle indhentes tilbud.

Der indkom 10 tilbud og ud af disse blev Chr. Johnsen valgt.

Der indkom 5 tilbud på papir, og af disse blev Thv. Moestue og Co valgt.

10 øre rosa i nuancer.

Johnsens første trykning af 10 øres mærker i faldt ikke heldigt ud, og blev derfor hurtigt stoppet, og der blev foretaget en opgraving af trykpladerne, dette foregik af 2 gange, der blev i alt tre typer af denne trykning.

Papiret var gråhvidt med vandmærke II i liggende stillinger.

Gruppe II

Uskraveret Posthorn.

Papir fra Thv. Moestue & Co med vandmærke II i liggende eller stående stillinger

Da trykkeriet skulle i gang med trykningen af 10 øre for terminen 1883, måtte der fremstilles et helt nyt trykstempel.

Da de opgravede stempler fra den foregående udgave syntes at være tilfredsstillende, så man nu, at det gik at opgrave selve originalstemplet, og derved helt at fjerne skraverings linierne. Dette gav mærkebilledet et helt andet udseende, der var nu, ingen graveringer i porthornsbøjlen, og graveringslinierne i bundfelterne ikke går helt op til posthornbøjlen.

Oplaget på dette mærke er på 10 mill. Og man kan med sikkerhed gå ud fra, at der har været benyttet 3 trykplader, hvilket giver over 300 typer når reserverne tælles med.

Efter kontrakten skulle 20 øres mærkerne leveres i brun. Det blev imidlertid fra direktoratet besluttet, at de skulle ændres til blå. Beslutning om farvecændringen havde sin grund i, at

man ville udgive i overensstemmelse med Verdenspostforeningen, hvor farverne skulle være de samme i alle lande for de forskellige værdier. Der blev trykt 1.5. mill i brun og 5. mill i blå.

Trykpladerne blev fremstillet på samme måde som allerede leverede 10 øre.

Plade I

1 a. Bleg ultramarin.

1 b. Mat blå

Disse blev trykt med samme plade som blev anvendt til at trykke de 1.5 mill brune mærker.

Plade II

Pladerne var blevet meget slidte, og gav et meget dårligt tryk, hertil kom også, at man havde måttet blande zinoberrød i den blå farve for at få den rette nuance. Zinoberen gik ind og ætsede i trykpladen, så der skete en yderligere forringelse af trykket

IIa Blå i nuancer.

IIb Prøjsisk blå.

Der blev fremstillet nye trykplader. Også her blev det lille ciffer graveret enkeltvis, ofte med et meget dårligt resultat.

Vandmærkerne var liggende i 4 stillinger, men meget vanskelige at bestemme.

Gruppe III

Uskraveret Posthorn.

Der blev indgået aftale med Johnsen om levering af:

2 mill. 3 øre i gul.

8 mill. 5 øre i grøn

3 mill . 12 øre brun heraf skulle 200.000 være grønne.

Fremstilling af trykstempler af galvanisk vej havde ikke givet et tilfredsstillende resultat, og mange mærker måttet kasseres af trykkeriet. Dette forhold har været genstand for forhandlinger mellem departementet og Johnsen, og resultatet har været, at det blev besluttet, at fremstille trykstemplerne gennem stereotypi. Dette foregår på den måde, at der bliver graveret 1 original, af denne tages der så 2 originaler yderligere, hvor det lille værdiciffer bliver graveret ind. De to anden originaler bliver presset ind i papmache, og i disse bliver der hældt en legering af bly og antimon. Efter afkøling bliver klicheen banket ud og finpudset. Processen medfører, at der undertiden opstår uregelmæssigheder og skader.

Vandmærke II i liggende og stående stillinger.

Dette var de sidste frimærker som blev trykt af Johnsen. Trykning blev overdraget til Centraltrykkeriet ifølge kontrakt af 8. – 15. juni 1885.

Provisorie.

2 øre på 12 øre brun i nuancer overtrykt hos Centraltrykkeriet Christiania.

I lov om postvæsenet af 12. maj 1888 bestemmes i § 5:

For lokalbrev udgår hvor ombæring finder sted .

For breve af vægt til og med 125 gram 5 øre.

For breve over 125 gram og til og med 500 gram 10 øre.

Hvor ombæring ikke finder sted, udgør portoens der stedse må betales 2 øre.

Da denne bestemmelse skulle træde i kraft fra 1. juli 1888 havde man ikke tid til at få fremstillet nye frimærker, det blev besluttet at udgive et provisorie frimærke, idet man overtalte den nye værdi på de 12 øres brune, som der var blevet i overskud.

I alt blev der overtrykt 2.412.500.

